Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.vartioliikkeittenliitto.fi

Jarmo Mikkonen
hallituksen pj.

30.1.2019

SUOMEN VARTIOLIIKKEITTEN LIITTO RY:N LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI RESERVIPOLIISISTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

SVLL:n jäsenyritykset edustavat suurinta osaa Suomen yksityisen turvallisuusalan liikevaihdosta ja henkilöstömäärästä. Vartioimisliiketoimintaa tehdään yhteiskunnan kannalta merkittävissä kohteissa, joita ovat muun muassa yhteiskunnalle elintärkeät kohteet kuten energiantuotanto ja logistiikka. Lisäksi kohteina ovat elinkeinoon, viranomaisiin ja talouteen liittyviä kohteita ja toimintoja. Näiden vartioimisliiketoimintaa tehdään nyt rauhallisissa olosuhteissa, mutta myös rauhanajan häiriötilanteissa sekä suunnitelmien mukaan ainakin osaksi myös valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja puolustustilan edellyttämissä olosuhteissa. Järjestyksenvalvontaa tehdään poliisin apuna useissa paikoissa, jotka ovat julkisen liikenteen, kaupan ja terveydenhuollon kannalta keskeisiä paikkoja.

Yksityisellä turvallisuusalalla on monissa tapauksissa merkittävä poliisin toimintaa tukeva rooli. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015) mahdollistaa turvallisuusalan elinkeinoluvan haltijan eli käytännössä vartiointiliikkeiden järjestyksenvalvojien toimia eri luvalla poliisin ja rajavartiolaitoksen apuna yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistehtävissä:
1) terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteeseen koulukoteja tai lastensuojelulaitoksia lukuun ottamatta terveyden- tai sosiaalihuollon toimipisteen haltijan hakemuksesta;
2) Kansaneläkelaitoksen toimipisteeseen Kansaneläkelaitoksen hakemuksesta;
3) työ- ja elinkeinotoimistoon työ- ja elinkeinotoimiston hakemuksesta;
4) kauppakeskukseen kauppakeskuksen haltijan hakemuksesta;
5) liikenneasemalle liikenneaseman haltijan hakemuksesta;
6) satamaan sataman haltijan hakemuksesta;
7) lentopaikkaan lentopaikan haltijan hakemuksesta;
8) joukkoliikenteen kulkuneuvoon kulkuneuvon haltijan hakemuksesta; tai
9) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tarkoitettuun vastaanotto- ja järjestelykeskukseen keskuksen haltijan tai Maahanmuuttoviraston hakemuksesta.

- Lakia täydennettiin 2015-2016 maahanmuuttoaallon jälkeen, kun hätämajoitusten, järjestelykeskuksen ja vastaanottokeskusten vartiointi hoidettiin pääosin yksityisten vartiointiliikkeiden toimesta.

Ehdotuksessa arvioidaan, että reservipoliisijärjestelmällä ei olisi mainittavia vaikutuksia yrityksiin. SVLL:n käsityksen mukaan yksityinen sektori kuitenkin tuottaa nykyisin merkittävän osan yhteiskunnan normaaliolojen sekä erilaisten poikkeus- ja kriisiaikojen turvallisuuspalveluista ja siten esityksellä mielestämme on vaikutusta yksityisen turvallisuusalan yritysten toimintaan. Sen vuoksi SVLL ei puolla sitä, että reservipoliisihenkilöstö voitaisiin ottaa käyttöön jo rauhanajan häiriötilanteissa. Esityksessä ei ole häiriötilanteita määritelty tarkemmin kuin viitattu voimakkaaseen maahanmuuttoon. Tämä johtaa siihen, että tehtäviä voitaisiin tehdä varsin laajasti ja osin myös päällekkäisinä yksityisen turvallisuusalan kanssa.

Esityksessä myös todetaan, että normaaliaikojen tehtävinä reservipoliisille sopivia tehtäviä olisivat:

- vaara- ja onnettomuusalueiden eristäminen,
- muu vartiointi,
- laajoilla alueilla tapahtuva järjestyksenpito,
- evakuointiin liittyvä liikenteen ohjaus- sekä muut tukitehtävät.

Kun näitä tehtäviä tarkastellaan, reservipoliisin tulisi olla välittömässä valmiudessa, koska tehtäviä ei ole mahdollista ennakoida. Välitöntä valmiutta ei ilmene esityksestä, eikä se olisi käytännössä mahdollistakaan esitetyillä sääntelyillä. Lisäksi tehtäväkenttä on suurimmalta osin päällekkäistä yksityisen turvallisuusalan kanssa. Tilanteet voisivat johtaa normaalioloissa joissakin tilanteissa jopa siihen, että reservipoliisi olisikin kilpailija yksityisen turvallisuusalan toimijoille.

Merkittävä osa yksityisten turvallisuuspalvelujen henkilöstöstä on tällä hetkellä niin sanotun VAP-henkilövarausmenettelyn (työnantajan varaus henkilöstönsä jäseniä kriittisiin töihin poikkeusoloissa) ulkopuolella pääosin, koska palvelua tilanneet yritykset eivät ole pitäneet järjestelyä tärkeänä. Asiakasyritysten mielenkiinto VAP-varautumiseen on kuitenkin lisääntynyt. VAP-varausten puuttuminen merkitsee sitä, että osa alan työntekijöistä sijoitettaisiin kriisiaikana sodan ajan tehtäviin puolustusvoimien palvelukseen. Kun turvallisuusala on henkilöstön keski-iän osalta varsin nuorta, varsin merkittävä osa sen henkilöstöstä on sijoitettuna niin sanottuihin sodanajan joukkoihin, koska niissä on pääsääntöisesti alle 40 vuotiaita henkilöitä.

Samaan aikaa yksityisen turvallisuusalan henkilöstölle on kuitenkin edelleen tarvetta muun muassa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa, koska puolustusvoimat tai muut viranomaistahot eivät ota kohteita resurssipulansa johdosta suojeluunsa, vaan tehtävät ovat normaali-, poikkeus- ja puolustustilan aikana yksityisen turvallisuusalan tehtävinä. Kun merkittävä osa henkilöstöstä voisi olla siirtymässä puolustusvoimien johdon alle, olisi kohtuutonta, jos yksityisen turvallisuusalan toimijoilta vietäisiin mahdollisuudet toimia myös yhteiskunnan turvallisuutta tuottavissa tehtävissä. Vaikka reservipoliisin ei olisi esityksen mukaan tarkoitus korvata tai teettää yksityisen turvallisuusalan toimijoiden tehtäviä, yhteiskunta joutuisi näin toimimaan, jos alan ammattilaisia siirrettäisiin muihin tehtäviin. Joka tapauksessa osaavan henkilöstön siirtäminen taikka edes mahdollisuus siirtämisestä reservipoliisin tehtäviin vaarantaa rauhanajan häiriötilanteissakin yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja, teollisuutta, logistiikkaa ja muun muassa virastojen toimintoja. Hyvin nopeasti muutos näkyisi rahaliikenteessä, turvatarkastuksissa sekä alueiden ja omaisuuden vartiointitehtävien vaikeutumisena.

SVLL:n mielestä on tärkeää, että yhteiskunta varautuu riittävästi puolustus- ja poikkeus- sekä erilaisten häiriötilanteiden hoitamiseen. Varautumisessa asiaa on arvioitava yhteiskunnan kokonaisresurssien tarkoituksenmukaisen käytön näkökulmasta. Näkemyksemme mukaan esityksen valmistelussa ei kuitenkaan ole huomioitu riittävällä tavalla yksityisen turvallisuusalan toimintoja taikka alan vaikutusta yhteiskunnan turvallisuuteen. Tämä nousee esille myös esityksen perustelutekstissä mainituista seikoista, kun esimerkkinä ovat muun muassa ydinvoimalat, joissa yksityinen turvallisuusala jo nyt huolehtii turvallisuustehtävistä, ei poliisi. Niiden häiriötilanteissa ammattimaisen yksityisen turvallisuusalan henkilöstön siirto reservipoliisiin olisi vain siirtoa resurssina toiseen paikkaan, ei kokonaisuudessa resurssin kasvattamista. Kun merkittävä osa reservipoliiseista voisi olla nykyisiä yksityisen turvallisuusalan henkilöitä, esitys ei siten yksityisen turvallisuusalan näkökulmasta kokonaisuudessaan ole parantamassa varautumista yhteiskunnan eri häiriötilanteisiin ja siten sillä ei ole tavoiteltua kokonaisturvallisuutta parantavaa vaikutusta.

Hallituksen esityksen työoikeudellisista kysymyksistä SVLL viittaa Palvelualojen Työnantajat Palta ry:n ja Elinkeinoelämän Keskusliiton lausuntoihin.